

RECHTSPRAAK

MAAKT SAMEN LEVEN MOGELIJK

Neem
gratis
mee

Rechter Janneke van Dort test enkelband

Nationale ombudsman Reinier van Zutphen: 'Keurig de regels volgen is niet genoeg'

Monique Fiege voert regie over ruziënde ouders

Hoofdredacteur Paul Grijpma: 'Krant voor gevangenen wordt gevreten'

“
**ONZE DEMOCRATISCHE
 RECHTSSTAAT IS EROP
 GEBASEERD DAT DE
 DRIE STAATSMACHTEN
 – HET KABINET,
 HET PARLEMENT EN
 DE RECHTSpraak –
 ELKAAR RESPECTEREN**”

‘De aanvallen op rechters hebben een heftigheid die we in tientallen jaren niet meer hebben gezien.’

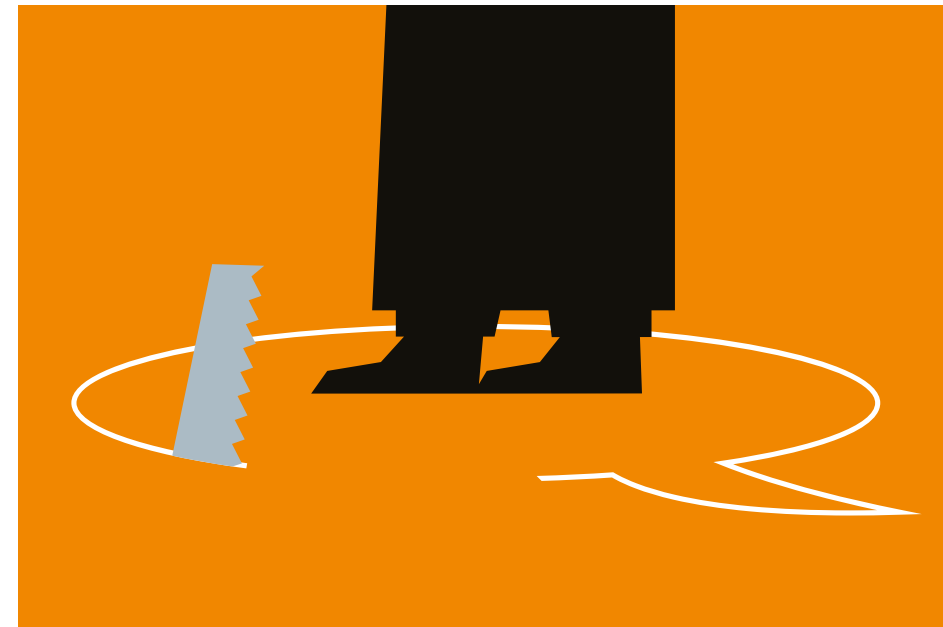
Dit zei Maarten Feteris, president van de Hoge Raad, onlangs tijdens een interview met het *Financieele Dagblad*.

Het was een opmerkelijke uitspraak. Want als er, behalve onafhankelijkheid, nóg iets in de genen van rechters zit, is het wel dat ze zich onthouden van uitlatingen die ook maar enigszins een politiek geurtje hebben.

Maar de voorbeelden stapelen zich dan ook op. In Hongarije staat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht al een tijdje onder druk. In de VS toont de nieuwe president Trump zich niet bepaald respectvol ten opzichte van rechters. In Polen wordt flink aan de stoelpoten van rechters gezaagd. In Turkije worden ze bij bosjes aan de kant gezet. En ook in ons land zijn de termen ‘neprechter’ en ‘neprechtbank’ gevallen.

Het inspireerde ons tot het maken van een verhaal over de vraag: is het eigenlijk erg als rechters niet serieus worden genomen? En zo ja, waarom dan? Lees het antwoord vanaf pagina 8.

Rob Edens

Coververhaal

8

‘Neprechters’ roepen, is dat erg?

Column Christa Wiertz 7

Kan robot rechter vervangen?

Interview

22

Reinier van Zutphen kijkt terug

Rechtbankverslag

12

Snoopy is onvervangbaar

En verder

Nieuws Kort	4
Interview Strafrechter aan de enkelband	14
Wetenschap Twitterende rechters ter discussie	17
Reportage Bonjo helpt (ex-)gevangenen	18
Wablief Aanhouden	25
Hoe kan dat nou? Roekeloos rijden & de wet	26
Bijzondere rechter Elk scheidend paar krijgt eigen rechter	28

Rechtspraak Nummer 2, mei 2017 (vijfde jaargang) Rechtspraak is een uitgave van de Raad voor de rechtspraak. Het magazine wordt verzonden aan relaties van de Rechtspraak en verspreid via de openbare ruimtes van gerechten. De redactie is verantwoordelijk voor de inhoud. Aan de in *Rechtspraak* vermelde informatie kunnen geen rechten worden ontleend. Artikelen geven niet per se de mening van de Rechtspraak weer. Overname van artikelen is met bronvermelding toegestaan. **Hoofdredacteur:** Rob Edens (r.edens@rechtspraak.nl) **Redactie:** Rien Aarts (m.h.f.aarts@rechtspraak.nl), Simone Alderliesten (beeldredactie; s.alderliesten@rechtspraak.nl), Pauline van der Mije (p.van.der.mije@rechtspraak.nl), Rosanne Rootert (r.rootert@rechtspraak.nl) **Medewerkers aan dit nummer:** Martijn Delaere, Aad Goudappel, Niels de Hoog, Arie Kievit, Bas Kijzers, Eric van Nieuwland **Contact met de redactie:** redactie@rechtspraak.nl **Redactie-adres:** Kneuterdijk 1, Den Haag **Postadres:** Postbus 90613, 2509 LP Den Haag **Abonnementenadministratie:** Wijziging of opzegging? Stuur de adresdrager retour naar het retouradres en geef hierop de verandering aan. Aanmeldingen voor een individueel abonnement via abonnement@rechtspraak.nl. Gemotiveerde aanvragen voor meer exemplaren zijn ook mogelijk. **Vormconcept en realisatie:** KRIS KRAS context, content and design **Druk:** Xerox/OBT, Den Haag **Illustratie cover:** Aad Goudappel

facebook.com/rechtspraak

Bijna 25.000 volgers

Op onze Facebookpagina vind je blogs, vlogs, anekdotes uit de rechtszaal en veel informatie. Wij vinden het belangrijk om jou te laten zien wat er in onze gebouwen gebeurt. Hoe is het om rechter te zijn, welke zaken worden er behandeld en wat komt daar allemaal bij kijken? Je kunt ook op onze pagina terecht met al jouw vragen over rechtspraak. Volg ons, en laat van je horen! Al bijna 25.000 volgers gingen je voor.

Frits Bakker: 'Kleed strafrechter niet verder uit'

Er moeten niet nog meer strafzaken buiten de strafrechter om worden afgedaan. Dat signaal geeft voorzitter Frits Bakker van de Raad voor de rechtspraak af in het Jaarverslag Rechtspraak 2016.

De afgelopen jaren zijn zaken die voorheen door de strafrechter werden beoordeeld bij hem weggehaald door de wetgever. Burgers krijgen geen boete meer opgelegd door de rechter, maar door de gemeente. En het Openbaar Ministerie heeft meer bevoegdheden gekregen om strafzaken zelf met een strafbeschikking af te doen in plaats van ze voor de rechter te brengen. De gedachte hierachter was dat dat efficiënter en goedkoper zou zijn.

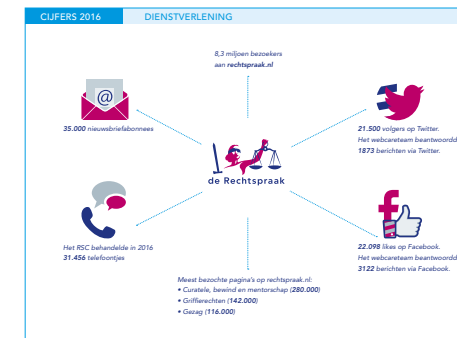
Wat Frits Bakker betreft zijn de grenzen bereikt. Hij vindt dat de strafrechtketen beter moet gaan functioneren zodat het omzeilen

van de strafrechter niet meer nodig is. Daarbij doelt hij met name op betere informatie-uitwisseling tussen de politie, het Openbaar Ministerie en de Rechtspraak: 'De samenleving moet kunnen vaststellen en controleren dat er wordt opgetreden dat er straf staat op het overtreden van wetten en regels. In het bijzonder geldt dat voor zaken met een grote maatschappelijke impact. De samenleving kan dat maar zeer ten dele zien als het Openbaar Ministerie extreem grote strafzaken afdoet met een miljoenentransactie. De rechter kan die transactie niet op juistheid toetsen.'

Trends in 2016

Wat viel er op in 2016? Wat waren de trends en ontwikkelingen, duurden procedures langer of juist korter, hoeveel rechters werden gewraakt, hoe staat het met de digitalisering en welke spraakmakende rechtszaken zijn er geweest?

Dat is allemaal terug te vinden in het Jaarverslag Rechtspraak 2016. Zie <http://jaarverslagrechtspraak.nl/>

Mediation voor daders en slachtoffers kan nu overal

1,5 miljoen euro beschikbaar, op aandringen van de Tweede Kamer. Zowel officieren van justitie als rechters kunnen zaken die zij geschikt achten aanmelden bij een mediationbureau. Elk arrondissement heeft zo'n bureau. Of de betrokkenen daaraan mee willen werken, beslissen zij zelf. Als de mediation doorgaat, houdt de rechter bij zijn beoordeling van de zaak rekening met de uitkomst.

Minder angst

In de praktijk blijkt dat slachtoffers beter kunnen verwerken wat er is gebeurd als zij de dader hebben gesproken. Gevoelens van angst en onmacht verminderen vaak. Daders worden via mediation geconfronteerd met wat ze hebben aangericht en krijgen de gelegenheid om spijt te betuigen. De kans dat zij opnieuw de fout ingaan is na mediation beduidend kleiner, blijkt uit onderzoek. Vooral als mensen na een strafzaak met elkaar door moeten of elkaar nog tegen kunnen komen, is mediation aan te raden.

Mediation in het strafrecht is relatief nieuw. In het civiele recht (particulieren onderling) en in het bestuursrecht (als er een overheidsorgaan bij is betrokken), is mediation al veel meer ingeburgerd.

@RechtspraakNL

Bijna 23.000 volgers

Wil je ook op de hoogte blijven van de laatste nieuwtjes over de Rechtspraak? Volg ons op @RechtspraakNL

Wat vindt de 'klant' ervan?

Wie de afgelopen tijd in de rechtbank is geweest, heeft misschien gemerkt dat in de hal interviews werden afgenomen. Dat was in het kader van het klantwaarderingsonderzoek (KWO) dat de Rechtspraak elke drie jaar laat uitvoeren. Hoe ervaren burgers en professionals de rechtsgang en alles daar omheen? Wat gaat er goed en waar zijn mensen juist niet tevreden over? De resultaten daarvan worden gebruikt om de dienstverlening te verbeteren.

Alle rechtbanken, gerechtshoven en bijzondere colleges doen mee aan het onderzoek. Mensen die bij de rechter moeten zijn en op hun beurt wachten, worden ter plekke benaderd met het verzoek na afloop van de zitting een aantal vragen te beantwoorden. Advocaten en andere professionele relaties krijgen online een vragenlijst toegestuurd. 'Over het algemeen zijn mensen best tevreden over de kwaliteit van de rechtspraak', zegt woordvoester Marlou Nijland. 'En is er commentaar, dan kunnen we daar iets aan doen.'

Foto: Hans Gaertner

Privacy

Wat dat is, kan sterk verschillen. 'Bij het ene gerecht wordt misschien geklaagd over de wegwijzers die niet duidelijk zijn, bij het andere over gebrek aan privacy in de hal, waardoor strijdende partijen ongewild

tegenover elkaar komen te zitten of het onmogelijk blijkt om even rustig met je advocaat te overleggen', zegt Nijland. 'Veel rechtbanken hebben naar aanleiding van eerdere klachten daarover zithoekjes of aparte wachtruimtes georganiseerd.'

Andere onderwerpen die eerder uit het KWO naar voren kwamen waren bijvoorbeeld moeilijk taalgebruik (waar nu veel aandacht voor is bij de gerechten) en de motivering van rechterlijke uitspraken. 'Waarom heeft de rechter die beslissing genomen? Daar hebben advocaten en officieren van justitie vaak vragen over', zegt Nijland. 'De rechtbank Gelderland heeft daarover een vervolgbijeenkomst georganiseerd: wat bedoelen ze precies, waar zit het hem in? Als je weet waar het aan schort, kan je jezelf verbeteren.' De resultaten van het nieuwe KWO worden in december bekend gemaakt.

De Rechtspraak verstuurt elke donderdag een nieuwsbrief, met daarin het belangrijkste rechtspraaknieuws, een overzicht van gepubliceerde uitspraken en een selectie van nieuwsberichten over uitspraken. Neem een abonnement, het is dé manier om kort en bondig op de hoogte te blijven van belangrijke ontwikkelingen. Er zijn inmiddels 35.000 abonnees.

www.nieuwsbriefrechtspraak.nl

“Bij de les blijven”

Christa Wiertz, president van de rechtbank Oost-Brabant

Deze column wordt achtereenvolgens geschreven door de voorzitter van de Raad voor de rechtspraak, de president van de Hoge Raad en de president van een gerecht.

Enkele weken geleden las ik in de krant over een grappig apparaatje dat de Bee-bot wordt genoemd. Dit apparaatje, een kinderlijk robotje, wordt gebruikt in de lesprogramma's van sommige basisscholen. Op steeds meer scholen wordt kinderen geleerd hoe je een computerprogramma schrijft. De kinderen vinden dat logisch want zij hebben vanaf hun peutertijd al ervaring met spelletjes doen op de iPad.

Binnen de Rechtspraak kijken we ook naar de razendsnelle ontwikkelingen in de informatietechnologie. Welke invloed hebben de alsmaar slimmer wordende computers op ons werk? Het gaat dan al gauw over de robot-rechter. Zou een robot de rechter van vlees en bloed kunnen vervangen? Een ingewikkelde vraag, niet in de laatste plaats vanwege de morele en ethische aspecten die hieraan verbonden zijn. Willen we wel dat een machine over ons beslist?

Maar terwijl wij ons hoofd daarover breken, vindt op de achtergrond een stille revolutie plaats. Op steeds meer plekken in de samenleving wordt gebruik gemaakt van computers die zelfstandig beslissingen nemen. Persbureau AP bijvoorbeeld gebruikt een programma (Wordsmith) dat automatisch nieuwsberichten schrijft. En reclamebureau Dawn zet een chatbot in om zonder tussenkomst van mensen reclamevideo's te maken voor klanten. Een computer met een creatief brein!

Welke kant het opgaat in de komende jaren, kan niemand voorspellen. Maar dát de ontwikkelingen gevolgen zullen hebben voor de rol van rechtspraak in de samenleving staat buiten kijf. Daarom zit de Rechtspraak niet stil. Steeds meer rechters zien in hoe belangrijk het is om de technologische ontwikkelingen te omarmen. Ze volgen cursussen om hun inzicht in *data science* te vergroten en denken samen na over mogelijke toekomstscenario's.

De kinderen op de basisschool spelen met de Bee-bot om de wereld beter te kunnen begrijpen. Wij moeten durven spelen met nieuwe technologie om maatschappelijk relevant en effectief te blijven! ■

NIET ZOMAAAR EEN MENING

Neprechters, neprechtbank, so-called judges, D66-rechters - is het erg als dit soort dingen wordt gezegd? En zo ja, waarom eigenlijk?

Tekst: Rob Edens

Donald Trump draait z'n hand niet om voor een controversiële uitspraak meer of minder. De verontwaardiging was groot toen hij kort na zijn aantreden een rechter via zijn geliefde Twitter een *so-called judge* (een zogenaamde rechter) noemde. De aanleiding: de rechter in kwestie had geoordeeld dat Trumps anti-immigratiewet niet goed was. Eerder had Trump de rechterlijke macht ook al aangevallen, toen nog als presidentskandidaat. Een rechter die een fraudezaak rond de Trump University onderzocht was volgens hem niet in staat eerlijk te oordelen omdat hij Mexicaanse voorouders had.

“

Benamingen als neprechter en nepparlement ondermijnen de bouwstenen van onze samenleving ”

Ook in Nederland worden rechters geconfronteerd met dergelijke populistische uitlatingen (zie ook Populisme, pagina 9). PVV-politicus Geert Wilders sprak tijdens de rechtszaak vanwege zijn 'minder Marokkanen'-uitspraak, eind vorig jaar, geregeld over 'neprechters' en de 'neprechtbank'. De rechtszaak was volgens hem niet meer dan een politiek proces, bedoeld om iemand met andere opvattingen monddood te maken. Op sociale media gebruiken bepaalde mensen inmiddels standaard de term 'D66-rechters' (geïntroduceerd naar aanleiding van een periodieke enquête in opinieblad *Vrij Nederland*, waarin relatief veel rechters aangaven op deze partij te stemmen), om hun minachting en wantrouwen ten opzichte van rechters te laten blijken.

Ernstig

Is dat erg? Of is het een kwestie van hoge bomen die veel wind vangen en moeten rechters tegen een stootje kunnen? Emeritus hoogleraar staatsrecht Jit Peters noemt uitlatingen als neprechters en neprechtbank 'bijzonder ernstig'. Hij merkt op dat het niet alleen rechters overkomt, maar ook het parlement. Voormalig Kamervoorzitter Anouchka van Miltenburg kreeg veel kritiek toen zij Wilders niet publiekelijk tot de orde riep, nadat hij de Tweede Kamer in september 2015 tot 'nepparlement' had bestempeld. 'Derge-

lijke uitlatingen zijn vooral erg omdat ze de instituties, de bouwstenen van onze samenleving, ondermijnen', zegt Peters. 'Onze democratische rechtsstaat is erop gebaseerd dat de drie staatsmachten – het kabinet, het parlement en de rechtspraak - elkaar in evenwicht houden. Onderdeel daarvan is dat ze respect hebben voor elkaar en voor het staatsrecht. Ze hebben geen van drieën het laatste woord. Als politici het niet eens zijn met een uitspraak van de rechter, kunnen ze de wet, waar de rechter zijn oordeel op baseert, veranderen. Als de rechter van mening is dat de overheid zich niet aan de regels houdt, dan past de overheid haar beleid aan. *Checks and balances*, dat is in een rechtsstaat misschien nog wel belangrijker dan het kiesrecht.'

Eigenlijk zou in een democratische rechtsstaat niemand in zulke neerbuigende termen moeten praten over een van de staatsmachten, vindt Peters. 'En al helemaal niet als je politicus, minister of rechter bent, en dus onderdeel van een van de staatsmachten. Dat geeft een extra verantwoordelijkheid om op je woorden te passen, vind ik.'

Respect

Folkert Jensma, juridisch redacteur van *NRC Handelsblad* en schrijver van de wekelijkse rubriek *De Rechtsstaat*, maakt hetzelfde onderscheid als Peters. Maar hij plaatst daar wel een kanttekening bij: als de 'gewone man'

“

Als politici het niet eens zijn met een uitspraak van de rechter, kunnen ze de wet veranderen ”

of vrouw tekeer gaat over rechters, tilt hij daar niet zo zwaar aan. Jensma: 'In het dagelijks verkeer mogen mensen het best oneens zijn met rechters, kwaad worden over een uitspraak of roepen dat rechters niet luisteren. Dat moet allemaal gezegd kunnen worden. Anders wordt het als het gaat om politici, bestuurders, opiniemakers of andere mensen met een voorbeeldfunctie. Zij behoren het evenwicht tussen de staatsmachten te bewaren, zij moeten de rechtsstaat vertegenwoordigen en er vorm aan geven. Dat houdt in dat er respect is voor elkaars rol in dat geheel. Als deze groepen uit de bocht vliegen, kan van de doorsnee burger helemaal weinig terughoudendheid worden verwacht. Dan komen we als samenleving op een hellend vlak terecht. Als je rechters vaak beschimpt en bekritiseert, wek je de indruk dat hun uitspraken niet meer waard zijn dan de mening van ieder ander. Maar een rechterlijke uitspraak is niet zomaar een mening.

Het is een afgewogen en aan de wet getoetst oordeel. De kern van de rechtsstaat is nu juist dat de overheid zich aan wetten en rechterlijke vonnissen houdt.'

Ernst Hirsch Ballin, hoogleraar aan de Tilburg University, vindt dat ambtsdragers die zich laatdunkend uitlaten over de staatsmachten hun 'fundamentele democratische plicht' schenden. De voormalige minister van Justitie wijst op de eed op de Grondwet, die ministers en parlementsliden afleggen bij hun aantreden. 'Macht is in ons staatsbestel gebonden aan de grondrechten, beperkt door de bevoegdheid van andere staatsmachten en onderworpen aan het oordeel van onafhankelijke rechters. Als een ambtsdrager het functioneren van andere staatsinstellingen 'nep' noemt, schendt hij de fundamentele democratische plicht die aan de aanvaarding van het ambt is verbonden.' >> pagina 10

Populisme

Kenmerkend voor een democratische rechtsstaat, waarin iedereen gelijk is voor de wet en ook de overheid gebonden is aan wet- en regelgeving, is de scheiding der machten. Uitgangspunt van de trias politica ofwel driemachtenleer, in de 18de eeuw bedacht door de Franse filosoof Montesquieu, is dat de wetgevende macht (het parlement), de uitvoerende macht (het kabinet) en de rechterlijke macht elkaar controleren en in evenwicht houden. Niemand heeft het laatste woord en minderheden worden beschermd door grondrechten. Die kunnen desnoods worden afgedwongen bij de rechter. Populisten trekken de leer van de scheiding der machten in twijfel. Populisme gaat grofweg uit van vier veronderstellingen:

1. de elite (waartoe rechters behoren) is corrupt;
2. het volk heeft gelijk;
3. ieder lid van de bevolking heeft dezelfde mening;
4. en de regering moet de wil van het volk uitvoeren.

Populisme is gevaarlijk, zegt Arend Jan Boekestijn, voormalig lid van de Tweede Kamer. 'Want als we ervan uitgaan dat het volk gelijk heeft en dat iedereen hetzelfde vindt, is er geen ruimte voor verschillende opvattingen. Het zogenaamde volk kan dan bijvoorbeeld besluiten de vrijheid van religie of de vrijheid van meningsuiting af te schaffen.'

“Heftige aanvallen op rechters”

“

Waarom zouden Poetin en Erdogan luisteren naar onze bezwaren over het ontslaan van rechters, als wij onze eigen rechters neprechters noemen? ”

Ondermijnen

Twijfel zaaien over het belang en de integriteit van onze belangrijkste instituties kan ook internationaal gevolgen hebben, zegt Arend Jan Bokestijn, voormalig VVD-politicus, wetenschapper en Elsevier-columnist. ‘Waarom zouden dictators als de Russische leider Poetin of de Turkse president Erdogan luisteren naar onze bezwaren over bijvoorbeeld het ontslaan van rechters of het buitenspel zetten van journalisten, als wij onze eigen rechters neprechters noemen?’

Ook op het niveau van de Europese Unie kan dit doorspelen, waarschuwt Bokestijn. Hij wijst op de situatie in Polen en Hongarije, waar de politiek de onafhankelijkheid van rechters sterk aan het inperken is. Bokestijn: ‘Uitspraken over neprechters en neprechtbanken maken de speelruimte groter voor krachten die de rechtsstaat in dergelijke landen willen ondermijnen. En dat heeft weer gevolgen voor de unie als geheel. Kan de Europese Unie op de lange termijn überhaupt overleven als de lidstaten niet langer een gemeenschappelijke rechtsstatelijke identiteit delen?’ ■

Mag je alles over rechters zeggen?

Nederland kent, anders dan bijvoorbeeld Engeland, geen wet die het verbiedt laatdunkende dingen te zeggen over rechters. In het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, dat Nederland heeft ondertekend, staat wel dat onder bepaalde omstandigheden de vrijheid van meningsuiting beperkingen kent. Eén van die beperkingen is ‘om het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen’ (artikel 2, lid 10). ‘Als we in Nederland zo’n *contempt of court*-regeling zouden willen hebben, is daar dus een wettelijke basis voor’, zegt rechtsstaatsdeskundige Folkert Jensma van *NRC Handelsblad*.

Ooit gold het principe dat zodra een zaak bij de rechter was aangemeld, er alleen binnen de muren van het gerechtshuis over mocht worden gesproken en dan ook nog eens in het kader van de rechtszaak zelf. Ook advocaten en officieren van justitie hielden zich hieraan. De gedachte was dat meningen ventileren de afloop van de rechtszaak zou kunnen beïnvloeden - en dat werd als ongeleefd beschouwd. Voor vrijwel alle politici geldt dit principe nog steeds. Hun standaard antwoord: ‘Zolang de zaak nog onder de rechter is, geef ik geen commentaar.’

‘Het maakt toch ook niet uit of ik van kip houd?’

Foto: Bas Kijzers

Frits Bakker, voorzitter van de Raad voor de rechtspraak, geeft nooit antwoord als hem wordt gevraagd wat zijn politieke voorkeur is. Waarom niet? ‘Rechtspraak is per definitie a-politiek. Rechters kijken in elke zaak naar de feiten en omstandigheden en, boven alles, naar de wet. Hun politieke voorkeur speelt niet mee in hun oordeel. Het doet er dus niet toe op welke partij ik stem. Zoals het ook niet uitmaakt of ik godsdienstig ben of niet, of dat ik graag kip eet of juist meer van vis houd. De bekendheid met de politieke voorkeur van de rechters schaadt het beeld van de a-politieke rechter.’

Bakker haalt in dit verband het Engelse onderzoek *Sitting in judgment. The working lives of judges aan* (te vinden op www.rechtspraak.nl). Wetenschapper Penny Darbyshire bestudeerde bijna tien jaar lang van zeer nabij Engelse rechters en schreef er een boek over. De rechters die zij onderzocht waren bereid op alles antwoord te geven, met één uitzondering: hun politieke voorkeur. Dat was voor de Engelse rechters simpelweg een *no go area*. Bakker: ‘Ik geef die rechters groot gelijk. Wie suggereert dat de politieke voorkeur van rechters ertoe doet, schaadt het vertrouwen dat mensen hebben – en terecht – in onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak.’

“KIJK DAN NAAR DAT LAMME HONDJE”

Tekst: Martijn Delaere Illustratie: Niels de Hoog

WAAR

Kantonrechter in Haarlem
(rechtbank Noord-Holland)

DE ZAAK

Pauline liet hond Snoopy uit,
maar had hem niet aan de riem.

UITSPRAAK

Pauline is schuldig maar krijgt
geen straf.

Pauline is op 6 juni 2014 om half 8 's ochtends bij haar vader en moeder in IJmuiden om hun hond Snoopy uit te laten, een 18 jaar oude Jack Russell die op zijn laatste benen loopt. Zelfs dat doet hij al een tijdje niet meer, want Snoopy is lam. Hij wordt vervoerd in een karretje. Pauline (33) tilt hem op en neemt hem mee naar het grasveld aan de overkant van de straat. Daar zet ze Snoopy neer. Kwestie van een paar minuten; hollen en springen is er immers niet meer bij voor de oude baas.

Die vrijdagochtend heeft een buitengewoon opsporingsambtenaar (boa) van de gemeente Velsen het tweetal in de smiezen. Snoopy is niet aangelijnd! Daar moet tegen opgetreden worden. Paulines argument dat Snoopy geen poot kan verzetten en aanlijnen derhalve tamelijk nutteloos is, maakt geen indruk op de boa. Ze krijgt een boete van 90 euro. Het Openbaar Ministerie neemt het stokje over en stuurt Pauline een strafbeschikking. Zij is des duivels en tekent verzet aan. 'Als ik terecht een bon krijg, dan betaal ik meteen, maar dit was zo oneerlijk', zegt ze bijna 3 jaar na het Snoopy-incident tegen kantonrechter Paul Laurysen in de Haarlemse rechtbank. Een paar maanden later en de zaak was verjaard geweest.

Gemeen

'Ik had hem in het gras gezet, een beetje uit de buurt van de stoep, anders schrok hij van de mensen en viel hij om', zegt Pauline tegen de kantonrechter Laurysen. 'En ik dacht dat ik op een losloopplaats was', voegt ze eraan toe. 'Leeft het hondje nog?', vraagt Laurysen. Nee, Snoopy is niet meer.

'Dat vermoedde ik al', reageert de kantonrechter. 'U was boos en u vond het gemeen, zegt u in uw verzetschrift.' 'Ik had uitgelegd dat Snoopy niet kon lopen en dat een paar meter verderop een losloopbord stond', legt Pauline uit. 'Die man was zo onvriendelijk. Ik was nog wel naar hem toegegaan om te vragen of ik kon helpen, want hij zat maar in die auto. Vervolgens stapte hij uit met zijn boeteapparaatje. Hij was verbitterd en boos. Geef dan een waarschuwing, kijk dan naar dat lamme hondje. Ik moest naar mijn werk, dus ik gaf mijn gegevens en dacht: ik wacht de boete af en dan maak ik bezwaar.'

Bang

Officier van justitie Leanne Stout weet dat honden in de gemeente Velsen op openbare plaatsen aangelijnd moeten worden. 'Die aanlijnplicht heeft ermee te maken dat loslopende honden voor gevaarlijke situaties kunnen zorgen. Bovendien moeten mensen die bang zijn voor honden erop kunnen rekenen dat honden zijn aangelijnd.' Pauline had ook Snoopy moeten aanlijnen, meent de officier van justitie. 'Maar ik heb óók begrepen dat het hondje zo ziek was dat hij zich niet kon verroeren. Was het dan redelijk om meteen een bekeuring uit te schrijven?' De boa had net zo goed een waarschuwing kunnen geven, aldus officier Stout. Omdat de Snoopyzaak oud is en het hondje zieltogend was, vindt ze dat Pauline geen boete hoeft te betalen. 'Ik vraag u artikel 9A toe te passen: wel schuldig, maar geen straf.'

Grasveld

Niet schuldig, en daarom zeker geen straf, meent Paulines raadsman Bert Munneke. Foto's en kaarten van het grasveld in IJmuiden

worden erbij gehaald. Advocaat Munneke: 'Mevrouw is ten laste gelegd dat zij het hondje niet aangelijnd heeft gehad op een weg binnen de bebouwde kom. Een weg. Het grasveld tussen de Groeneweg en de Wilgenstraat is behoorlijk groot; mevrouw heeft het hondje middenin dat grasveld neergezet. Dan ben je toch niet op de weg?' Bovendien stond aan de andere kant van de Wilgenstraat een bord voor een loslooplek. 'Logisch dat je dan denkt dat al het groen tussen de stoepranden de loslooplek is.' Pauline zou vrijgesproken moeten worden, 'maar als u tóch vindt dat Snoopy in 2014

aangelijnd had moeten worden, dan zou een rechterlijk pardon zoals de officier voorstelt op zijn plaats zijn', sluit raadsman Munneke af.

Vervelend

Kantonrechter Laurysen stelt dat het veldje wel degelijk bij de weg hoort, volgens de algemene plaatselijke verordening uit 2014. Pauline kon ook weten dat de losloopplaats begon op de plek van het hondenbord, en niet waar zij met Snoopy stond. Ze heeft dus een strafbaar feit gepleegd door het hondje niet aangelijnd op het grasveld te zetten, maar

moet ze daarvoor worden gestraft? De kantonrechter: 'Ik geloof u als u zegt dat het een vervelende confrontatie was; dat hoor ik vaker. Het is ook zo lang geleden. Een straf is niet meer op zijn plaats. Een waarschuwing was toen beter geweest.' De rechter past artikel 9A toe: schuldig zonder straf. 'Daar zult u het mee moeten doen, want tegen 9A is geen beroep mogelijk. Hebben uw ouders trouwens een nieuw hondje?' Nee, zegt Pauline. Snoopy was onvervangbaar. ■

** De namen zijn vanwege de privacy gefingeerd.*

STRAFRECHTER AAN DE ENKELBAND

Strafrechters leggen het regelmatig op: elektronisch toezicht, oftewel de enkelband.

Daarmee voorkomen ze dat iemand de cel in moet, met alle gevolgen van dien.

Sommige mensen vinden dat soft, maar is dat wel terecht? De Rotterdamse strafrechter

Janneke van Dort liet zich een week vrijwillig aan banden leggen om te ervaren hoe dat is.

Tekst: Pauline van der Mije Foto's: Bas Kijzers

Janneke van Dort stapte begin dit jaar over van familierecht naar strafrecht en werd daarom bijgeschoold. 'Op een van de cursusdagen vertelde een reclasseringsmedewerker over elektronisch toezicht', zegt ze. 'Ik hoorde allerlei dingen die ik niet wist. Bijvoorbeeld dat je elke dag drie uur bij een stopcontact moet zitten om de band op te laden.' Toen de reclasseringswerker vroeg of iemand de enkelband een week op proef wilde dragen, stak ze haar hand op. 'Ik wilde wel eens weten welke impact dat heeft.'

Kort voor haar proefweek legde Van Dort een half jaar elektronisch toezicht op aan een verdachte die een voorwaardelijke straf kreeg (zie kader op pagina 16). Bij overtreding van de voorwaarden gaat hij alsnog de cel in. 'De enkelband maakt het mogelijk daar toezicht op te houden zonder dat hij wordt opgesloten', zegt de rechter. 'Gevangenisstraf heeft ingrijpende gevolgen. Veroordeelden raken vaak hun baan kwijt, hun sociale leven, alles. Het is mooi als je dat kunt voorkomen. Elektronisch toezicht dient in dat opzicht een goed doel.'

Hemd van het lijf

De proefweek begon met een intakegesprek bij de reclassering. 'Daar vragen ze het hemd van je lijf', zegt Van Dort. 'Of je werkt, tot hoe laat, hoe je daar komt, hoe je sociale leven eruitziet, of je kinderen aan sport doet. Bij het bepalen van je weekprogramma wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met werk en gezinsleven, want dat zijn stabiliserende factoren, die helpen om op het rechte pad te blijven.'

Soms blijkt tijdens de intake dat de enkelband niet mogelijk is. 'Als je veel huisgenoten hebt - in een instelling voor begeleid wonen bijvoorbeeld - komt de privacy van anderen in het geding. Met de privacy is het namelijk gedaan zodra de enkelband is aangebracht, bleek toen ik een demonstratie van het toezicht kreeg.' De reclassering kan mensen met een enkelband voortdurend volgen, als pijltjes op een scherm. 'Ze zien waar je bent en hoe snel je beweegt. Je pijltje is groen zolang je geen regels overtreedt. Had je binnen moeten zijn of kom je in een buurt waarvoor een gebiedsverbod geldt, dan kleurt het pijltje rood. Vervolgens kan de reclassering preciezere satellietbeelden

oproepen, een soort Google Street View. Daarop is veel meer te zien: 'Hé, hij rijdt naar een loods op een verlaten industriegebied, wat doet hij daar?' Mensen herken je niet, maar de terrastafel in mijn tuin wel. Ik besloot die zaterdagochtend niet in pyjama de was buiten te hangen, zoals ik gewend ben.'

Sportschool

De reclassering bepaalt hoe streng het regime is dat aan de band wordt gekoppeld. Van Dort kreeg het middelste regime. Ze moest doordeweeks van half tien 's avonds tot half acht 's ochtends thuis zijn. 'Een avondklok van acht uur is gebruikelijker, maar ik voorzag problemen met eventueel uitlopende zittingen op de rechtbank. Je kunt toch moeilijk met een trillende band aan je enkel zitten en een controletelefoontje van de reclassering beantwoorden terwijl je met een verdachte in gesprek bent.'

In het weekend mocht ze maximaal acht uur per dag naar buiten. Ook kreeg ze een gebiedsverbod. 'In het midden lag mijn sportschool; daar zou ik maar foute vrienden

A close-up portrait of Janneke van Dort, a woman with short reddish-brown hair, looking slightly to the right with a neutral expression. She is wearing a dark jacket over a white shirt. The background is blurred, showing an outdoor setting with some structures.

“Met de privacy is het gedaan zodra de enkelband is aangebracht”

Je wordt met de nek aangekeken ”

ontmoeten. Maar in dat gebied doe ik ook mijn boodschappen en twee vriendinnen wonen daar.’

Groot obstakel

Toen bij haar thuis de enkelband werd aangebracht, schrok ze. ‘Ik had een band met ingebouwde GPS, vanwege het gebiedsverbod. Wat een obstakel is dat. Ik kon ineens geen jurk of rok meer aan en een broek was ook lastig, want die zijn momenteel allemaal strak. Laarzen dragen ging niet meer, ik had maar één paar schoenen waarbij dat apparaat niet in de weg zat.’

Slapen met de band om viel haar mee. ‘Lastiger vond ik het om drie uur per dag vast te zitten aan een snoer in een stopcontact. Dat opladen deed ik zoveel mogelijk tijdens mijn werk, want het mag niet ’s nachts omdat het snoer makkelijk loslaat als je ligt te woelen. Ook de mails waarmee de reclassering bevestigt dat je op je werk bent aangekomen, vond ik lastig. Ik voelde heel sterk dat ik geen privacy meer had.’

En dan was er nog de buitenwereld. Toen Van Dort besloot toch naar een (andere) sportschool te gaan, voelde ze de priemende blikken zodra op de roeimachine haar broek iets omhoog kroop. ‘Ik zag mensen met elkaar smiespelen en zich omdraaien. Ik heb mijn rondje afgemaakt en ben daarna naar een vriendin gefietst – per ongeluk via mijn vaste route. De band begon te trillen, de reclassering belde. Als je echt iets op je

kerfstok hebt, kan het ook zijn dat de politie meteen achter je aankomt.’

Meewarige blikken

Een etentje voor vrienden wilde ze niet afzeggen. Dus moest ze zich de dag daarvoor haasten om na het werk alle boodschappen te doen en op tijd binnen te zijn. Bij het verlaten van de winkel ging het mis: de detectiepoortjes piepten. ‘Een reactie op de zender om mijn enkel. Ik legde uit wat er aan de hand was, maar dat leverde vooral meewarige blikken op. Aan de hand van de kassabon werden al mijn inkopen gecontroleerd, en dat waren er heel veel. Ik stond behoorlijk te kijk en kwam te laat thuis.’

Tijdens de wekelijkse gang naar het zwembad zonk de moed haar in de schoenen. ‘In de gemeenschappelijke kleedruimte keek een klein meisje nieuwsgierig naar dat apparaat om mijn enkel en vroeg aan haar moeder: ‘Wat heeft die mevrouw?’ De vrouw zei niets, maar trok haar kind gauw de kleedruimte uit. Dat was pijnlijk. Toen ben ik toch maar naar huis gegaan. Je wordt met de nek aangekeken.’

Heel leerzaam

Het was een heel leerzame ervaring, zegt Van Dort. ‘Ik vond het echt pittig, vooral omdat de band zo ingrijpt op je normale routine. Even gauw naar de glasbak en een boodschap doen, is er niet bij. Je moet overal bij nadenken. Bij mij ging het die week drie keer mis, terwijl ik echt mijn best deed.’ Aan haar positieve oordeel over de enkelband heeft de week niets

Janneke van Dort (1968)

Janneke van Dort voltooide in 1994 haar rechtenstudie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Daarna werkte ze eerst kort als docent recht aan de Hogeschool Rotterdam en vervolgens zes jaar bij het Bureau voor Rechtshulp.

In 2000 kwam ze als gerechtssecretaris bij de vreemdelingenkamer van de rechtbank in Dordrecht. Een jaar later stapte ze over naar Rotterdam, waar ze nu nog werkt. Eerst als senior stafjurist bestuursrecht, vervolgens als rechter in opleiding (2009), familierechter (2010) en strafrechter (sinds januari 2017).

afgedaan. ‘Dit dient echt een doel. Voor de verdachte, die niet meteen alles kwijtraakt, maar ook voor de samenleving. Want er komt een moment waarop een veroordeelde terugkeert in onze samenleving. Als je dat gefaseerd doet en iemand eerst naar huis stuurt met elektronisch toezicht, houd je grip op hoe hij terugkeert. Dat is beter dan hem pats-boem op straat zetten.’ ■

Elektronisch toezicht kan in drie fases van het strafproces worden opgelegd. Als een verdachte in voorarrest zit, kan de rechter-commissaris besluiten hem naar huis te sturen met een enkelband. Wordt iemand veroordeeld, dan kan de strafrechter elektronisch toezicht opleggen als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke straf. Soms in combinatie met een locatiegebod (verplicht thuisblijven), een gebiedsverbod, een contactverbod of verplichte dagbesteding. Daarover adviseert de reclassering, die het toezicht ook uitvoert.

De rechter maakt altijd een individuele afweging, zegt Janneke van Dort. ‘Je kijkt goed naar de persoon van de verdachte – is hij gemotiveerd, is er een vluchtrisico? – en de ernst van het feit. De vraag of de rechtsorde ernstig geschokt is, hoort bij die afweging.’

Ook langgestraften krijgen soms een enkelband, zodat ze de laatste fase van hun detentie met toezicht naar huis kunnen. Daarover beslist niet de rechter, maar de Dienst Justitiële Inrichtingen.

TWITTERENDE RECHTERS – KAN DAT?

Hoe ver mag en kan een rechter gaan met persoonlijke uitingen in het openbaar?

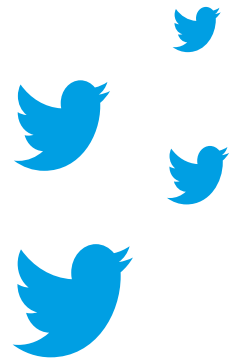
Die vraag staat centraal in de nieuwe *Rechtstreeks*, wetenschappelijke periodiek van de Raad voor de rechtspraak.

Tekst: Rien Aarts

Aanleiding voor het themanummer is het recent verschenen proefschrift van Sietske Dijkstra: *De rechter als evenwichtskunstenaar*. In het proefschrift schetst ze de spanning die er is als het gaat om publieke uitlatingen door rechters. Rechters zijn aan de ene kant mensen met persoonlijke opvattingen, bijvoorbeeld op politiek gebied. Aan de andere kant zijn ze ambtsdrager: rechters passen de wet toe en zijn daarbij volledig neutraal. Hoe deze combinatie uitpakt, verschilt van land tot land en is onder meer afhankelijk van het rechtsstelsel. Dijkstra bepleit in *Rechtstreeks* terughoudendheid van rechters in hun publieke uitlatingen.

Dat niet iedereen hier hetzelfde over denkt, blijkt uit de bijdragen van Ybo Buruma, raadsheer in de Hoge Raad en Joyce Lie (‘Judge Joyce’ op Twitter), bestuursrechter van de rechtbank Oost-Brabant. Buruma denkt dat buitengerechtelijke activiteiten inmiddels wel bij de uitoefening van het beroep van rechter horen. Lie betoogt dat een juist gebruik van sociale media helpt om het gezag dat rechters hebben ‘van onderaf’ te versterken.

De pratende, schrijvende en twitterende rechter: terughoudendheid troef. *Rechtstreeks* 2017 nummer 1 (te vinden op www.rechtspraak.nl).

FRAUDEUR BLIJKT VAAK GEWONE BOEF

Als je het over fraude hebt, denken mensen vaak aan witteboordencriminaliteit, met het bijpassende plaatje van de dader: iemand met een goede baan, zonder strafblad. Iemand die eenmalig de fout in gaat en het verder goed voor elkaar heeft. Maar schijn bedriegt.

Onderzoekers vergeleken de gegevens van 1160 fraudeurs en zagen dit stereotype beeld helemaal niet terug. Het grootste deel van de mensen die veroordeeld zijn voor fraude, maakt zich ook schuldig aan andere serieuze

misdrijven. En ‘gespecialiseerde’ daders die alleen fraudeerden, hebben een verhoogde kans dat ze zich vaker schuldig maken aan dat delict. Hierdoor lijkt een fraudeur dus over het algemeen helemaal niet op een wittenboordencrimineel, maar veel meer op ... een gewone boef.

Developmental trajectories of offenders convicted of fraud: A follow-up to age 50 in a Dutch conviction cohort. Geest, V.R. van der, Weisburd, D., & Blokland, A.A.J. *European Journal of Criminology*. (December 2016) ■

“GEVANGENEN HEBBEN BEHOEFTE AAN CONTACT”

Mensen straffen is één ding, maar hoe zorg je ervoor dat ze na hun celstraf niet weer het verkeerde pad opgaan? Rechtspraak ging op bezoek bij Bonjo, de belangenorganisatie voor (ex-)gedetineerden.

Tekst: Martijn Delaere Foto's: Arie Kievit

‘Dat is dan 800 woorden voor de nieuwe krant’, noteert hoofdredacteur Paul Grijpma gretig. We kijken toe bij een redactievergadering van *deBonjo*, een krant die voor en deels door (ex-)gevangenen wordt gemaakt. Vrijwilliger Marion van de Laar heeft net uit de doeken gedaan dat ze bezig is met een artikel over de proef ‘zelfredzaamheid in detentie’ in vrouwengevangenis Nieuwersluis, waar ze vorig jaar zelf nog zat. Ook Bonjo-directeur Jaap Brandligt kondigt een artikel aan. Hij heeft gevangenismedewerkers die lid zijn van de ondernemingsraad geïnterviewd over het verschil tussen beleidsnota’s en de bajespraktijk. ‘Zullen ze bij Justitie weer niet blij mee zijn’, zegt hij opgewekt. ‘Zo hoort het

ook, we moeten een *pain in the ass* van justitie blijven’, reageert hoofdredacteur Grijpma. ‘Dat wordt de opening van de krant.’

Zo loopt de komende editie van het tweemaandelijks bajesblad vanochtend moeiteloos vol. Kranten mogen het in deze tijden moeilijk hebben, *deBonjo* lijdt niet onder de gekrompen advertentiemarkt of de digitale revolutie. ‘We worden gevreten’, zegt Grijpma, voormalig verslaggever bij *Het Parool*, *Elsevier* en *NOS Journaal*. ‘In Nieuwersluis was het knokken om de krant’, vult Marion van de Laar aan. ‘Daar kwamen 30 kranten binnen voor 300 vrouwen.’ Nadat Van de Laar haar straf had uitgezeten, wist ze niet hoe snel ze zich bij de redactie op een zolder aan de Amsterdamse Keizersgracht moest aansluiten. Nu bestiert ze onder meer de advertenties in *deBonjo*. Dat doet ze voortvarend: op iedere pagina adverteert wel een advocatenkantoor. Dichterbij potentiële klanten kunnen zij nauwelijks komen.

Wie een misdrijf pleegt, verdient straf. Maar vrijwel iedere gevangene komt op een dag vrij en dan is het moeilijk om weer een normaal leven op te bouwen. Een veroordeling leidt vaak tot ontslag, financiële problemen en grote spanningen in het gezin. Het

komt dan ook vaak voor dat mensen na een gevangenisstraf letterlijk op straat staan: ze zijn hun woning kwijt, kampen met schulden en hebben niemand meer om bij aan te kloppen. Dat is niet alleen een probleem voor die mensen zelf, maar ook voor de samenleving. Want wie niets meer heeft, komt makkelijk weer op het slechte pad terecht. Het hebben van werk, een woning en een thuisfront helpt enorm bij het voorkomen van criminaliteit. Daarom worden gedetineerden begeleid bij hun terugkeer in de samenleving. Gemeenten en de reclassering hebben daar een rol in, maar ook talloze vrijwilligers.

Zo’n 60 verschillende vrijwilligersclubs hebben zich verenigd in Bonjo (afkorting van BelangenOverleg niet-justitiegebonden organisaties). Bonjo zorgt er niet alleen voor dat zes keer per jaar *deBonjo* van de pers rolt, maar behartigt ook allerlei andere belangen van gedetineerden. ‘Onze vrijwilligers gaan bijvoorbeeld bij gevangenen op bezoek als zij daarom vragen, of ze organiseren activiteiten voor een groep’, zegt Jaap Brandligt. ‘Een gewoon gesprek over van alles en nog wat kan enorm helpen om de eenzaamheid minder schrijnend te maken.’ De behoefte aan contact is groot. Daarom heeft Bonjo ook een contactbureau opgericht. ‘Via contact-

Redactievergadering van *deBonjo* op een Amsterdamse zolderkamer. Van links naar rechts: Jaap Brandligt, Marion van de Laar en Paul Grijpma.

advertenties in *deBonjo* en op *bonjo.nl* zoeken bajesklanten iemand buiten de gevangenis of in een andere gevangenis om een relatie mee op te bouwen of een briefwisseling te beginnen. *Lucky TV* heeft daarover een paar jaar geleden nog een item gemaakt in *De Wereld Draait Door*: Boef zoekt vrouw.’ Om hun weg terug te vinden in de samenleving, worden ex-gevangenen begeleid door buddy’s van Bonjo. ‘Zij gaan bijvoorbeeld mee naar de sociale dienst om een uitkering aan te vragen of zoeken mee naar een huis.’ Bonjo is al jaren in de weer om in Amsterdam een vaste flat voor ex-bajesklanten te krijgen, vertelt Jaap Brandligt. ‘Maar dat loopt erg stroef. Justitie is met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten overeengekomen dat gemeenten de nazorg van ex-gedetineerden voor hun rekening nemen. Dat loopt in veel steden goed, maar niet in Amsterdam.’ >> pagina 20

Terugkeer organiseren

De gemeente Amsterdam kent de klachten over de opvang van ex-gedetineerden. ‘Een paar jaar geleden was er veel kritiek’, aldus Flora de Groot, programmamanager Detentie en Terugkeer van de gemeente Amsterdam. ‘Maar een paar jaar geleden is een nieuwe werkwijze ingevoerd. We werken nu vanaf het begin van de detentie samen met andere organisaties (zoals het OM, de reclassering, zorg- en vrijwilligersorganisaties) en met de gedetineerde zelf aan een succesvolle terugkeer in de stad.’

Er is dus wel degelijk begeleiding in de gevangenis zegt De Groot. ‘In het nieuwe Justitieel Complex in Zaanstad zijn zelfs medewerkers van de reclassering en de gemeente Amsterdam in de gevangenis gestationeerd om daaraan te werken. We bieden ondersteuning op het gebied van inkomen, dagbesteding, onderdak, zorg en aanpak van de schulden. Verder kunnen gedetineerden in de re-integratiecentra in de gevangenissen zelf zaken regelen, met steun van vrijwilligers. En Amsterdam heeft ook buiten de muren centra ingericht waar ex-gedetineerden na hun vrijlating terecht kunnen.’ Er zijn verschillen tussen de re-integratiecentra, erkent De Groot. ‘En sommige zijn nog in opbouw. Maar het is beslist niet zodat daar niets gebeurt.’

Het laatste werkterrein van Bonjo, helpen bij het vinden van werk, is er één vol voetangels en klemmen, zegt Brandligt. ‘Mensen die uit de gevangenis komen, worden overspoeld door nieuwe indrukken. De maatschappij is veranderd en de bureaucratie waar ze tegenaan lopen maakt soms moedeloos. 80 procent van de ex-gevangenen heeft een jaar na vrijlating nog steeds geen werk en leeft van een uitkering. Terwijl het hebben van werk juist voor deze mensen zo belangrijk is. Een aantal organisaties die bij Bonjo zijn aangesloten, is gespecialiseerd in het vinden van werk en heeft contacten met allerlei bedrijven. Bajeskanten melden zich daar. Er wordt met ze gepraat en gekeken waar ze aan de slag kunnen.’

De doelgroep van Bonjo kan steun en advies goed gebruiken, weet Bonjo-directeur Brandligt. ‘De Holleeders van deze wereld, die binnen en buiten de gevangenis volop contacten hebben, redden zich wel. De problemen zitten bij de gewone gevangenen, die gemiddeld zo’n anderhalf jaar vastzitten. Zij hebben meestal geen werk of woning meer, de relatie is uit, er zijn schulden. Vroeger ging je alleen de gevangenis in als je werd veroordeeld, daar bleef het bij. Nu moet een gevangene vaak ook schadevergoeding betalen. De staat vergoedt de slachtoffers en wil zijn centen terug van de dader, die niets heeft verdiend in de gevangenis. Ik heb begrepen dat het Openbaar Ministerie met nieuwe richtlijnen komt. Dat zou goed zijn, want strikte handhaving van deze regel werkt terugval in de misdaad in de hand.’

Er is nog een ontwikkeling die Jaap Brandligt zorgen baart: digitalisering van de gevangenis. ‘Daardoor slaat de vereenzaming nog harder toe. Vroeger leverde je een briefje in als je zorg nodig had. Nu vraag je dat via de computer aan. Onderweg van de cel naar de sportzaal kom een gevangene straks niemand meer tegen.’ Hoofdredacteur Grijpma noemt het spottend bio-industrie. Brandligt: ‘Terwijl voor een goede terugkeer in de samenleving contact tussen cipier en gevangene juist cruciaal is.’ En dan is er ook nog het voornemen om ‘zeer beperkt beveiligde inrichtingen’ te sluiten. Dat zal een voorspoedige terugkeer in de samenleving verder bemoeilijken volgens Brandligt.

‘Nu kun je daar de laatste fase van je straf doorbrengen. Dan mag je buiten de poort werken en in het weekend naar huis. Als de sluiting doorgaat, gaan gedetineerden straks direct vanuit de gevangenis de straat op, zonder voorbereiding en begeleiding.’ Marion van de Laar kan als enige van het *deBonjo*-gezelschap uit eigen ervaring vertellen hoe het is om als langgestrafte terug te keren in de samenleving. Zij is nog niet zo lang op vrije voeten. Ze zat 7,5 jaar vast voor medeplichtigheid aan een spraakmakende liquidatie in 2008. Van de Laar was daarbij aanwezig en vervoerde het lijk met de auto. ‘Met de moord had ik niets te maken’, zegt ze. ‘Ik wist niet wat er zou gaan gebeuren. Ik wist dat mijn ex zwaar in de onderwereld zat, maar schietpartijen, dat gaat mij te ver.’

Van de Laar vond de rechtsgang streng, maar niet rechtvaardig. ‘Bij de rechtbank eiste de officier van justitie 20 jaar cel. De rechters legden 14 jaar op. In hoger beroep werd de eis verlaagd naar 14 jaar en kreeg ik 9,5 jaar. Na een uitspraak van de Hoge Raad kwam mijn zaak opnieuw voor het hof. Toen kreeg ik acht jaar en drie maanden. Hoe kan het verschil zo groot zijn? En hoe kan het dat twee keer dezelfde aanklager mijn zaak voor de rechter bracht? Dat klopt niet, vind ik.’

Haar straf zit er inmiddels op. ‘De laatste zes maanden zat ik in een open gevangenis’, zegt Van de Laar. ‘Ik mocht in het weekend weg, maar alles wat ik ooit had in de buitenwereld was ik kwijt. Met een enkelband om bij vrienden of familie logeren, werkte voor mij niet. Toen heb ik gekozen voor Exodus-opvang voor ex-gedetineerden in Amsterdam. Ik heb er ruim twee jaar gewoond en heb daarvandaan alles op de rails gezet. Exodus heeft mij goed geholpen.’ Aan de reclassering had ze naar eigen zeggen weinig. ‘Ik moest daar langs en dan vroegen ze: “Hoe gaat het met je?” “Goed.” Ik ging niet meer; voor die vier euro voor de tram kon ik beter een half brood en een pakje ham kopen. Toen kwam de reclassering maar naar ons toe.’ Ze heeft nu alweer een half jaar een huurwoning in Amsterdam en leeft van een uitkering. ‘Je moet wel zelf alles regelen’, zegt Van de Laar.

‘Vallen en opstaan’

Reclassering Nederland adviseert rechters en officieren van justitie over wat er zou moeten gebeuren met verdachten, zorgt ervoor dat opgelegde taakstraffen worden uitgevoerd en houdt toezicht op verdachten en veroordeelden als die (voorwaardelijk) worden vrijgelaten. Als iemand voorwaardelijk vrij is, moet hij zich wel aan een serie voorwaarden houden. De afspraken zijn niet vrijblijvend. De reclassering houdt toezicht en wie de regels aan zijn laars lapt, loopt het risico dat hij terug moet naar cel.

Wie zich aan de voorwaarden houdt, zal volgens de reclassering succesvoller terugkeren in de samenleving en minder snel weer in de fout gaan. ‘Dat is zeker niet altijd gemakkelijk’,

zegt directeur Sjef van Gennip van de reclassering. ‘Hoe langer je uit de samenleving weg bent geweest, hoe moeilijker het is om terug te keren. Dat vraagt een grote inspanning van ex-gedetineerden. Daarom is het zo belangrijk dat bij het opleggen van een straf een goede combinatie wordt gezocht van streng zijn en helpen. Ex-gedetineerden zonder enige begeleiding op straat zetten, is zeer ongewenst. Het is een taak van de reclassering om, in samenwerking met onder meer de gemeente, ex-gedetineerden daarbij te helpen. Dat gaat soms met vallen en opstaan. Uiteindelijk ligt de bal ook bij de ex-gedetineerde zelf. Die moet de wil hebben om zijn leven buiten de gevangenis weer op de rails te krijgen.’

“

Vroeger kreeg een veroordeelde alleen gevangenisstraf, nu moet hij vaak ook schadevergoeding betalen, terwijl hij in de gevangenis niets verdient”

Marion van de Laar weet uit eigen ervaring hoe het is om na een lange gevangenisstraf terug te keren in de samenleving.

In de gevangenis moet meer worden gedaan om mensen voor te bereiden op hun vrijlating, meent Van de Laar. ‘Bied perspectief, vooral aan langgestraften.’ In theorie is die zorg er wel, in de praktijk komt er volgens Bonjo-directeur Brandligt weinig van terecht. ‘De afgelopen jaren zijn re-integratiecentra in de gevangnissen geopend. Ik dacht dat gevangenen daar geholpen zouden worden om alvast een begin te maken met het op orde brengen van hun zaakjes, om vervolgens buiten verder begeleid te worden. Dat gebeurt niet. Ik zou willen dat eens wordt onderzocht hoe effectief die re-integratiecentra zijn.’ ■

“Eindeloos voortslepende procedures gaan onder de huid van mensen zitten, dat slóópt je”

“KEURIG DE REGELS VOLGEN IS NIET GENOEG”

Voordat Reinier van Zutphen twee jaar geleden benoemd werd tot Nationale ombudsman werkte hij lange tijd als rechter en rechtbankpresident. Hoe denkt hij nu over de rechtspraak? ‘De menselijke waardigheid moet centraal staan, niet de procedures.’

Tekst: Rob Edens

Het is wellicht wat fors uitgedrukt, maar het scheelt niet veel: de schellen zijn Reinier van Zutphen van de ogen gevallen sinds hij Nationale ombudsman is. Toen hij zich voorbereidde op zijn nieuwe baan stuitte hij op het gegeven dat maar liefst 2,3 miljoen Nederlanders laaggeletterd zijn. Dit betekent dat ze niet in staat zijn om echt mee te doen in de Nederlandse maatschappij. ‘Terwijl de norm toch heel duidelijk zelfredzaamheid is’, zegt Van Zutphen. ‘Mensen worden geacht zelf hun broek op te kunnen houden. Maar één op de acht mensen in Nederland kan dat dus niet! Zolang alles goed gaat in het leven is er niets aan de hand. Gaat er wel iets mis – een scheiding, sterfgeval, ziekte, schuld – dan gaat het vaak meteen goed mis, vooral omdat mensen verstrikt raken in de bureaucratie. Ik vind dat de Nederlandse overheid daar veel meer rekening mee moet houden. Ook de Rechtspraak.’

Overheidsorganen beseffen te weinig dat veel mensen in een sociaal isolement zitten, vindt Van Zutphen. ‘Hun leefwereld beperkt zich tot drie kilometer rond het huis. Kranten lezen ze niet, alleen de huis-aan-huis-krant om aanbiedingen van de Aldi en de Lidl te zoeken. Als ombudsman zou ik een pagina in zo’n krant kunnen kopen, maar die wordt waarschijnlijk overgeslagen want ik ben geen aanbieder. De grote vraag is hoe de overheid die mensen kan bereiken. Dat moet wél, want die overheid is er ook voor hen.’

President

Voordat Reinier van Zutphen twee jaar geleden ombudsman werd, was hij president van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb). Het CBb is onderdeel van de rechterlijke macht en oordeelt over verschillende sociaal-economische kwesties, zoals conflicten over landbouwsubsidies, tandartstarieven en verboden prijsafspraken.

Als Nationale ombudsman (‘de luis in de pels van de overheid’) behandelt hij klachten van burgers over overheidsop treden waar geen beroep bij de rechter tegen mogelijk is. Per jaar komen er zo’n 40 duizend klachten binnen bij zijn kantoor aan de Bezuidenhoutseweg in Den Haag. Daar zijn ook klachten over gerechtelijke procedures bij. Van Zutphen: ‘Ik kijk daar nu heel anders tegenaan dan toen ik nog president van het CBb was. Laatst kreeg ik bijvoorbeeld een klacht van iemand die is veroordeeld, terwijl hij zelf niet in de gelegenheid is geweest om bij de rechtszaak aanwezig te zijn en zijn verhaal te doen. De man had een boete gekregen, was het daar niet mee eens en wilde dat de rechter ernaar keek. Dat recht heb je in een rechtsstaat. De rechtbank had hem per brief laten weten wanneer zijn rechtszaak zou zijn. Althans: de rechtbank kon laten zien dat die brief de deur uit is gegaan. Maar die man zegt: ik heb die brief nooit gezien. En dat zou

“

Ik kan me goed voorstellen dat je je als burger soms behoorlijk in het pak genaaid voelt ”

heel goed kunnen, want hij woont op nummer 114 in een straat waar ook woningen zijn met de nummers 114 A t/m F. Als je dan ziet hoe de rechtbank zo'n klacht afdoet... De president schrijft een brief vol juridisch jargon, artikel zus, artikel zo, lid huppeldepup. Als je heel goed leest, kan je afleiden dat de rechtbank de klacht afwijst omdat de regels keurig in acht zijn genomen. Ja, dan kan ik me goed voorstellen dat je je als burger behoorlijk in het pak genaaid voelt. De eerlijkheid gebiedt me te zeggen dat ik als president zulke brieven ook heb geschreven. Ik besef nu: alleen netjes de regels volgen is niet altijd genoeg.'

Perspectief van de burger

Van Zutphen noemt een tweede voorbeeld van 'niet-behoorlijk rechtspreken'. Een gescheiden man wilde dat de alimentatie die hij moest betalen werd aangepast, vanwege een inkomensverandering. Het duurde een eeuwigheid voordat de rechter een beslissing nam. Van Zutphen: 'Dat had enorme gevolgen: voor de man, voor zijn ex-vrouw, voor de toeslagen waar zij wel of niet recht op hadden, voor de vraag of kinderen wel op de sportclub konden blijven. Je moet niet onderschatten wat het, naast de materiële onzekerheid, emotioneel met mensen doet als ze in een langdurige procedure zitten. Dat gaat onder de huid van mensen zitten, dat slóopt je.'

De Rechtspraak is niet de enige die hierin tekort schiet, benadrukt Van Zutphen. Hij ziet bij veel meer overheidsorganisaties dat het moeilijk is om vanuit het perspectief van de burger naar de eigen procedures te kijken. 'Ik vind dan ook dat ambtenaren, ook rechters, zich altijd moeten afvragen: snapt de man of vrouw die ik tegenover me heb wat hier gebeurt? Begrijpt hij of zij wat er in de brief

staat die ik ga sturen? Het klinkt simpel, maar het gebeurt vaak niet. Bedrijfsblindheid noem ik dat.'

Digitalisering

De Nationale ombudsman wijst ook op de digitalisering van de samenleving. Vrij veel mensen hebben moeite om hun weg op internet te vinden. Daar moet rekening mee worden gehouden, vindt hij. In dit verband noemt hij ook de Rechtspraak, die hard werkt aan een ingrijpende vernieuwingsoperatie: het programma Kwaliteit en Innovatie (KEI). Dat moet procederen klantvriendelijker maken: gewoon via de computer, die de meeste mensen ook gebruiken om hun rekeningen te betalen en spullen aan te schaffen. Advocaten worden binnenkort al verplicht om stukken in te dienen via de computer en met behulp van een digitaal dossier te procederen. Particulieren mogen wel op papier blijven procederen, maar de verwachting is dat nog maar weinig mensen dit in de toekomst zullen doen. Van Zutphen: 'Ik maak me daar best zorgen over. Wordt er bij de inrichting van digitale procedures niet te veel uitgegaan van de professionals?'

Koers

Als Van Zutphen de koers voor de Rechtspraak zou mogen uitzetten, zou hij het wel weten. 'Als ik nu kijk naar waar in de Nederlandse samenleving écht behoefte aan is, dan zie ik twee dingen die er met kop en schouders bovenuit steken. Aan de ene kant is dat het hooggespecialiseerde juridische werk. Dan denk ik bijvoorbeeld aan richtinggevende uitspraken over euthanasie, of over hoe gemeenten de zorg en huishoudelijke hulp voor hun inwoners moeten invullen. Ook rechtspraak die bepalend is voor de Neder-

Reinier van Zutphen (1960)

Reinier van Zutphen is sinds 1 april 2015 de Nationale ombudsman van Nederland. Hij studeerde Nederlands recht en bekleedde diverse functies in de rechterlijke macht. Hij was onder meer vicepresident en sectorvoorzitter van de toenmalige rechtbank Utrecht en senior raadsheer en voorzitter (president) van het gerechtshof van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (van september 2012 tot april 2015). Van 2007 tot 2013 was Van Zutphen voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR).

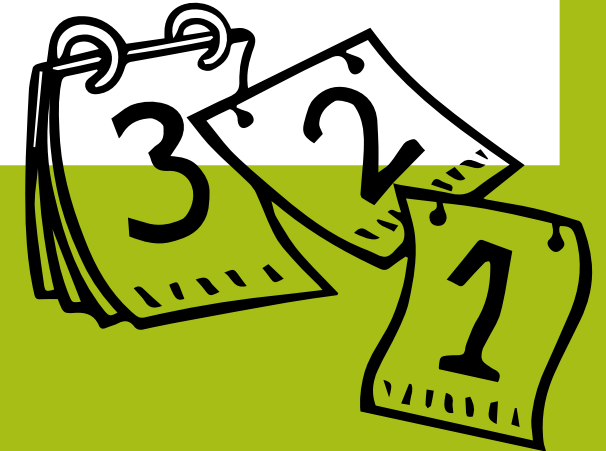
landse economie valt in deze categorie; denk bijvoorbeeld aan specialismes als cybercrime en octrooirecht. Aan de andere kant is er grote behoefte aan goede rechtspraak voor mensen die voor hun dagelijks welzijn afhankelijk zijn van de staat. Ik hoor nu bijvoorbeeld dat de Rechtspraak inzet op maatschappelijk relevante rechtspraak, die niet alleen het juridische geschil oplost, maar ook de achterliggende problemen aankaart. De hoop is dat mensen daardoor sneller en meer afdoende worden geholpen. Ik hoop wel dat de Rechtspraak hiervoor bij de burgers te rade gaat en niet zelf bedenkt wat maatschappelijk relevant is. Ik pleit er in ieder geval voor om de menselijke waardigheid centraal te stellen, en niet de procedures. Daarin kunnen nog wel slagen worden gemaakt.' ■

WABLIEF? Aanhouden

Juridische termen zijn vaak moeilijk te begrijpen. En als ze begrijpelijk lijken, betekenen ze soms iets anders dan je denkt. Neem bijvoorbeeld aanhouden. Dat woord hoor je vaak in de rechtszaal. Worden daar dan zo vaak mensen gearresteerd? Nee.

Wil je een term uitgelegd krijgen?
Mail naar redactie@rechtspraak.nl

Aanhouden betekent in de rechtspraak meestal uitstellen. De rechtszaak is begonnen, maar er ontbreekt nog informatie die nodig is om een goed beeld te krijgen van wat er speelt. De rechter kan besluiten een zaak aan te houden en op een later tijdstip voort te zetten als hij nog informatie mist of als een advocaat daarom vraagt. Bijvoorbeeld omdat die een belangrijke getuige heeft gevonden die gehoord moet worden. Of omdat zijn cliënt, om wie de zaak draait, onmogelijk aanwezig kan zijn.

Aanhouden komt in alle rechtsgebieden voor. In het strafrecht heeft het een dubbele betekenis: mensen die verdacht worden van een strafbaar feit kunnen worden aangehouden en rechtszaken die nog niet klaar zijn om afgehandeld te worden. Als een getuige-deskundige iets zegt over bloedsporen waardoor nieuw onderzoek nodig is of de verdachte met een alibi komt dat moet

worden gecheckt, zal de rechter de zaak aanhouden. Dat is nodig voor de waarheidsvinding. De rechter moet immers oordelen of de verdachte het misdrijf heeft gepleegd, of hij daarvoor gestraft kan worden en zo ja, welke straf passend is.

Soms wordt een zaak om logistieke redenen aangehouden: een proces-verbaal van de politie ligt nog niet bij de rechtbank, het slachtoffer is op vakantie of de advocaat van de verdachte kreeg niet alle stukken. Zulke dingen kan je vaak van tevoren weten. Medewerkers van de rechtbanken en het Openbaar Ministerie werken tegenwoordig samen bij het plannen van rechtszittingen. Voordat ze een datum prikken, kijken ze of het dossier compleet is, het onderzoek afgerond en de zaak klaar voor behandeling in de rechtszaal. Zo willen ze voorkomen dat mensen voor niets naar de rechtbank komen.

ROEKELOOS RIJDEN & DE WET

Mensen die afsnijden, geen voorrang verlenen of bumperkleven: roekeloze types genoeg in het verkeer. Maar voordat er volgens de wet sprake is van roekeloos rijden, moet er (veel) meer gebeuren. **Hoe zit dat?**

Tekst: Rien Aarts

Een verkeersongeluk is meestal precies wat het woord zegt: een ongeluk. Iets wat niemand heeft gewild. Iemand die verblind door de laaghangende zon een fietser over het hoofd ziet. Een bestuurder die op een tegenligger knalt door een klapband. Kleine fouten, met soms dramatische gevolgen. Het kan iedereen overkomen, ook al ben je nog zo voorzichtig. Daarbij is een ernstig verkeersongeluk niet alleen voor het slachtoffer, maar ook voor de veroorzaker verschrikkelijk.

Schuld

Het is natuurlijk een ander verhaal als iemand een dodelijk ongeluk veroorzaakt omdat hij veel te hard reed of dronken was. Bijna iedereen zal het erover eens zijn dat dat roekeloos gedrag is, en dat je om ongelukken vraagt als je op die manier een auto bestuurt. Over bumperkleven, afsnijden, bewust geen voorrang verlenen of gevaarlijk inhalen zullen de meeste mensen hetzelfde zeggen. Maar roekeloosheid heeft in de wet een andere betekenis dan in het normale spraakgebruik: er moet meer aan de hand zijn. Als het ongeluk niet door een relatief kleine fout is veroorzaakt, maar de bestuurder zich écht onvoorzichtig heeft gedragen, kan er sprake zijn van een misdrijf: dood door schuld in het verkeer. Hierbij geldt: hoe groter de 'mate van schuld', hoe hoger de straf. Deze schuld wordt verdeeld in drie categorieën. De lichtste vorm is 'onoplettend/onvoorzichtig rijgedrag'. Hier valt bijvoorbeeld te hard rijden bij slecht zicht onder. Daarna komt de 'grove verkeersfout', waarvan sprake is als je bijvoorbeeld veel te hard rijdt en je passagiers geen gordels laat dragen. De zwaarste vorm van schuld is 'roekeloos rijgedrag'. Maar als veel te hard rijden terwijl je passagiers geen gordel dragen niet roekeloos is, wat dan wel?

Moeilijk te begrijpen

Voordat een rechter kan spreken over roekeloos rijden, moeten er drie dingen aan de orde zijn: iemand heeft zich buitengewoon onvoorzichtig gedragen, hij heeft hierdoor zeer ernstig gevaar veroorzaakt en was zich

daarvan bewust – of had zich daarvan bewust moeten zijn. Veel te hard of onder invloed rijden valt daar ook onder, zou je misschien denken. Maar dat is niet per se het geval. Die misstappen worden – samen met onder andere bumperkleven, geen voorrang verlenen of gevaarlijk inhalen – in de wet genoemd als strafverzwarende omstandigheden. De wet noemt deze omstandigheden náást roekeloosheid, en zegt: als het ongeluk mede hierdoor is veroorzaakt, kan de straf met de helft worden verhoogd. En dat maakt het juridisch nog ingewikkelder, want door deze constructie moet er nóg meer aan de hand zijn voordat een rechter kan spreken van de zwaarste vorm van schuld: roekeloosheid. Dat maakt rechterlijke uitspraken over dodelijke verkeersongelukken vaak zo moeilijk te begrijpen. Gedrag dat in ieders beleving als roekeloos wordt ervaren, is juridisch gezien slechts een 'grove verkeersfout'. En omdat de wettelijke lat voor roekeloosheid zo enorm hoog ligt, kan een rechter zelden de maximale straf opleggen (zie kader).

Wanneer wel

Wanneer is er dan wel sprake van roekeloos rijden? Een bekende zaak is de 'Tilburgse-kat-en-muis-zaak'. Twee automobilisten raceten veel te hard over de weg, haalden elkaar links en rechts in. Een levensgevaarlijk kat-en-muispel. Bij een kruising reed een van de automobilisten ook nog door rood en knalde hierbij op een auto die van links kwam. De twee inzittenden van die auto overleefden het ongeluk niet. Zigzaggend over de weg rijden, te hard, door rood licht en daardoor een dodelijk ongeluk veroorzaken: zoveel moet er aan de hand zijn voordat roekeloosheid bewezen kan worden. Een ander voorbeeld waarbij roekeloosheid is bewezen is een ongeluk op de A7 in 2012. Hierbij kwam een jong meisje om het leven en raakten twee meisjes gewond. Ze zaten zonder gordel in een auto die werd bestuurd door een man die geen rijbewijs had – en dit was niet de eerste keer dat hij zonder rijbewijs achter het stuur kroop. Hij reed te hard, zigzagde over de weg, haalde gevaarlijk in en lette tijdens het rijden ook nog eens niet goed op.

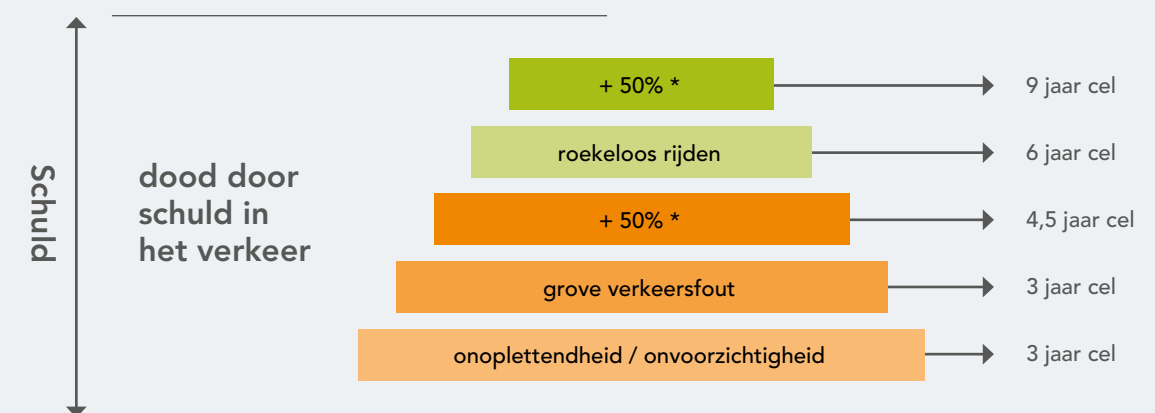
Kan dat niet anders?

Veel slachtoffers en nabestaanden vinden de straffen die voor ernstige ongelukken worden opgelegd onrechtvaardig laag. De emoties lopen vaak hoog op, in de rechtszaal en op sociale media. Laat hun leed de rechters soms koud? Nee, daar is geen sprake van. Maar rechters moeten zich in hun uitspraken houden aan wat de wet voorschrijft. En wetten worden niet door rechters gemaakt, maar door politici. Zo werkt ons staatsbestel: verschillende staatsmachten controleren elkaar, niemand heeft het alleen voor het zeggen. Een goede zaak. Maar als de wet zo ingewikkeld is en zo ver afstaat van het alledaagse taalgebruik, is het niet gek dat mensen het soms niet begrijpen. ■

“

Zigzaggend over de weg rijden, te hard, door rood licht en daardoor een dodelijk ongeluk veroorzaken: zoveel moet er aan de hand zijn voordat roekeloosheid bewezen kan worden ”

Maximale straffen bij dood door schuld in het verkeer

* is er sprake van strafverzwarende omstandigheden die specifiek genoemd worden in de wet, dan kan de straf met de helft worden verhoogd. Voorbeelden: rijden onder invloed, veel te hard rijden, bumperkleven, geen voorrang verlenen, gevaarlijk inhalen.

Rechter voert regie over ruziënde ouders

Monique Fiege, familierechter in Rotterdam

Als ouders met ruzie uit elkaar gaan, zijn kinderen vaak de dupe. Vooral als dat via de kinderen wordt uitgevochten. Om hen te beschermen, nemen familierechters in dit soort zaken steeds meer de regie in handen. Monique Fiege is zo'n regierechter. 'Door deze aanpak kan ik ouders beter aanspreken en worden problemen sneller opgelost', zegt zij.

Ruziënde ouders krijgen één rechter toegewezen die al hun rechtszaken behandelt en dus precies weet wat er eerder is besproken. Alle rechtbanken zijn daarmee bezig, maar Rotterdam en Noord-Nederland doen het al langer. Met succes, bleek onlangs uit onderzoek. Betrokkenen vinden dat conflicten tussen ouders sneller en beter worden opgelost als de rechter de regie pakt.

'Ouders die strijden over de kinderen, of ze nu getrouwd zijn geweest of niet, krijgen bij ons een regierechter', zegt Fiege. 'Ook als mensen al jaren uit elkaar zijn, kunnen problemen ontstaan over de zorg voor de kinderen. Bijvoorbeeld als een van de ouders een nieuwe partner krijgt of wil verhuizen.'

Normaal gesproken worden zaken willekeurig aan rechters toegewezen. Maar juist bij omgangsproblemen is het belangrijk om in verschillende procedures telkens dezelfde rechter te treffen, zegt Fiege. 'Je wilt dat de omgang voor de kinderen zorgeloos verloopt. Dat bereik je meestal niet door meteen een beslissing te nemen. We zetten in op verbetering van de communicatie tussen de partijen. Bijvoorbeeld via mediation of onder begeleiding van hulpverleners. Daarna zien we elkaar weer in de rechtszaal.'

Het is voor ouders fijn om niet steeds een andere rechter te spreken, maar bovenal komt er zo meer schot in de zaak. 'Vroeger kreeg ik vreemde mensen voor me en vroeg ik hun advocaten naar de situatie. Nu praat ik direct met de ouders, en we praten dóór. Hoe is het gegaan, waarom is dat mislukt, hoe gaan we nu verder? Daarmee voorkom je dat oud zeer opnieuw wordt opgerakeld en krijg je een constructiever gesprek, waarin ouders meer openstaan voor verandering.' ■

Meer weten over de regierechter en andere bijzondere rechters? Kijk op www.rechtspraak.nl (zoek op 'bijzondere rechters')